

ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНИХ СТРУКТУР СУСПІЛЬСТВА

Економічна політика народжується разом із державою, покликаною забезпечити захист інтересів різних соціальних спільностей. Економіка і політика є двома підсистемами єдиної суспільної системи. За загальним законом системності вони є взаємопов'язаними, і в той же час відносно самостійними, оскільки підкоряються своїм особливим законам розвитку. Економічна влада є регулюванням взаємостосунків між людьми з приводу виробництва, обміну та розподілу матеріальних благ, в основі якого – власність на засоби виробництва [3, с. 56]. Суб'єктами економічної влади є власники, тобто окремі особи, або трудові колективи, групи співвласників, а також держава та інші політичні або громадські організації. Взаємозв'язок і самостійність економіки і політики проявляється вже в тому, що суб'єкти економічної і суб'єкти політичної влади можуть як співпадати, так і існувати окремо, це є одним із економічних факторів виникнення політичних структур суспільства. У найдавніших письмових джерелах Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю розглядаються в основному питання економічної політики і управління державою. Зокрема, в «Законах царя Хаммурапі» (Месопотамія, Вавілон, XVIII ст. до н.е.) заборонявся продаж за борги земельних наділів військових та деяких інших категорій підданих; боргове рабство обмежувалося з роками не залежно від суми боргу; захищалося право власності та інтереси сторін у господарсько-правових угодах. У «Політиці» або «Державі» Платон систематизує потреби людини і пов'язує їх задоволення з поділом праці, зазначаючи, що потреби і поділ праці є причинами виникнення міст [3, с. 91]. Гроші, на його думку, виконують не лише функції засобу обігу та скарбу, але і міри вартості. Так, історично першим інститутом політичної системи була держава. Але в умовах нерозвиненого політичного життя, властивого традиційним суспільствам, діяльність політичної системи, по суті, обмежувалася функціонуванням державних інститутів [2, с. 120]. Звичайно, поряд існували інші формальні і неформальні об'єднання, які грали значну політичну роль, наприклад, роль жерців у країнах Сходу. Також, Аристотель згадує про існування трьох угруповань в Афінах, які називали себе партіями: партія гори, рівнини і прибережної частини міста, жителі яких виступали на народних зборах з більш-менш загальних позицій. Згодом, в умовах феодалізму значний політичний вплив чинила церква, яка інколи здійснювала певну політичну функцію навіть у міжнародних відносинах, відома Каносса Генріха IV, а деякі об'єднання (наприклад, орден єзуїтів) були могутнім збройним диктаторами феодалів. Діяли також різні політичні норми права і моралі, релігійні догми, однак вони дуже часто мали нерозчленований характер. Народження цілісної політичної системи пов'язане з подальшим цивілізаційним розвитком, формуванням громадянського суспільства, його структури, з'являються великі соціальні групи. З метою задоволення їхніх потреб та інтересів виникають політичні партії, профспілки, селянські спілки, об'єднання промисловців тощо, утворюються міжгрупові об'єднання (наприклад, національні, народні фронти). Економіка є найважливішим об'єктом політичної діяльності. З одного боку – як основа політичної влади, в розумінні її економічної могутності, це стосується будь-якої держави, незалежно від характеру втручання держави в економіку. А з іншого боку – як основа авторитету політичної влади в розумінні успішної економічної політики. Утворюючи наукову базу політики, економіка, пропонує різні шляхи, які придатні для подолання багатьох економічних негараздів (безробіття, інфляції, різних форм криз та ін.), а також – стимулювання економічного зростання, підвищення добробуту в країні [1, с. 5]. Але які рішення вибрати та використати в конкретній ситуації та від яких заходів утриматися – цим займаються політики, прямо і безпосередньо використовуючи теоретичні наробки економістів. Тому, з часом держава стала апаратом організації, об'єднання господарського життя, його управління на макrorівні, а відповідно і реалізації економічних інтересів. Можна навести такий приклад, сьогодні Сінгапур – один із провідних економічних, фінансових і торгових центрів світу. Але це не було б можливим без жорсткої державної влади – диктатури. Гонконг - держава із сильною владою, яка бере на себе роль послідовного провідника ринкової політики. Функції держави щодо бізнес-сектору Гонконгу: громадський порядок; мінімальне втручання в приватні справи; створення правового середовища, яке сприяє підприємницькій діяльності. Економічну роль держави можна розглядати в двох основних аспектах: забезпечення нею умов для реалізації загальносуспільних інтересів та координація, узгодження інтересів провідних (панівних) верств населення. Держава, має істотні можливості впливу на економіку, оскільки вона може стимулювати або затримувати розвиток тих чи інших форм, сфер економічних відносин, а відповідно виконувати прогресивну чи регресивну роль [1, с. 11]. Водночас, незважаючи на свій вплив та відносну самостійність держава не може примусити суспільство жити за такими відносинами, які суперечать об'єктивним економічним законам, або для яких ще не створено реальних умов.

Висновки: Таким чином, економічна політика є одним з головних напрямків діяльності держави, і, одночасно, одним з головних предметів у програмах політичних партій. Політична влада завжди була засобом економічного збагачення – держав, суспільних груп або окремих осіб. Отже, політика, з одного боку, – діяльність суспільних класів, груп, партій, організацій, еліт у відповідності зі своїми інтересами і цілями; а з іншого – також і діяльність органів державної влади і державного управління згідно соціально-економічної природи даного суспільства. Також, виникнення і розвиток економічних функцій держави – результат розвитку продуктивних сил та розвитку об'єктивних її потреб.

Список використаних джерел

1. Економічна політика: Навч. посіб. О.О.Беляев (кер. кол. авт.), А.С. Бебело, М.І.Діба та ін. К.: КНЕУ, 2004. 287с.
2. Андриєнко І. С. Політика і економіка: К., 2001. 196 с.
3. Шляхтун П.П. Політологія: Підручник. К.: КНУ, 2005. 576 с.